

STEFAN ZWEIG

MACELLAN

BİR İNSAN BİR YAŞAM

BİYOGRAFI

Çeviri: ZEHRA AKSU YILMAZER

♥
CAN

2.
BASKI

STEFAN ZWEIG
MACELLAN
BİR İNSAN BİR YAŞAM

Magellan: Der Mann und seine Tat, Stefan Zweig

© 2010, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2010

2. basım: Haziran 2013, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Şebnem Sunar

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak resmi: © iStockphoto.com

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3

Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul

Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-1134-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 10758

STEFAN ZWEIG
MACELLAN
BİR İNSAN BİR YAŞAM

BIYOĞRAFI

Almanca aslından çeviren
Zehra Aksu Yılmaz

Stefan Zweig'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Yarının Tarihi, 1991

Lyon'da Düğün, 1992

İnsanlığın Yıldızının Parladığı Anlar, 1995

Günlükler, 1997

Satranç, 1997

Değişim Rüzgârı, 1998

Amok Koşucusu, 2000

Amerigo, 2005

Sabırsız Yürek, 2006

Marie Antoinette, 2006

Joseph Fouché, 2007

Dünün Dünyası, 2008

Rotterdamlı Erasmus, 2008

Balzac, 2009

Bir Kadının Yaşamından 24 Saat ve

Bir Yüreğin Ölümü, 2009

Clarissa, 2010

Hayatın Mucizeleri, 2011

Montaigne, 2012

STEFAN ZWEIG, 1881'de Viyana'da doğdu. Avusturya, Fransa ve Almanya'da öğrenim gördü. Savaş karşıtı kişiliğiyle dikkat çekti. 1919-1934 yılları arasında Salzburg'da yaşadı, Nazilerin baskısı yüzünden Salzburg'u terk etmek zorunda kaldı. 1938'de İngiltere'ye, 1939'da New York'a gitti, birkaç ay sonra da Brezilya'ya yerleşti. Önceleri Verlaine, Baudelaire ve Verhaeren çevirileriyle tanındı, ilk şiirlerini ise 1901'de yayımladı. Çok sayıda deneme, öykü, uzun öykünün yanı sıra büyük bir ustalıkla kaleme aldığı yaşamöyküleriyle de ünlüdür. Psikolojiye ve Freud'un öğretilerine duyduğu yoğun ilgi, Zweig'in derin karakter incelemelerinde ifade bulur. Özellikle tarihsel karakterler üzerine yazdığı yorumlar ve yaşamöyküleri, psikolojik çözümlenmeler bakımından son derece zengindir. Zweig, Avrupa'nın içine düştüğü siyasi duruma dayanamayıp 1942'de Brezilya'da karısıyla birlikte intihar etti.

ZEHRA AKSU YILMAZER, Giresun'da doğdu. Ortaokul ve liseyi Almanya'da okudu. Hacettepe Üniversitesi İngilizce Mütercim Tercümanlık Bölümü'nden mezun oldu. Aralarında Stefan Zweig'in *Macellan*, Gustav Meyrink'in *Kardinal Napellus*, Hermann Hesse'nin *Doğu Yolculuğu*, Carl Gustav Jung'un *Dört Arketip*, Erik Hornung'un *Mısır Tarihi* ve *Mısır Ötedünya Kitapları*, Gisela Bock'un *Avrupa Tarihinde Kadınlar*, Lukas Bärfuss'un *Yüz Gün*, Urs Widmer'in *Babamın Kitabı* adlı kitapların da bulunduğu yapıtları dilimize kazandırdı.

İçindekiler

Giriş	11
Navigare necesse est	17
Macellan Hindistan'da	41
Macellan zincirlerini kırıyor	60
Bir fikir gerçekleşiyor	80
Bir irade bin dirence karşı	98
Yola çıkış	113
Boşuna arayış	128
Ayaklanma	149
Büyük an	165
Macellan krallığını keşfediyor	189
Son zaferden önce gelen ölüm	205
Lidersiz dönüş yolculuğu	220
Ölüler haksız çıkar	244
Zamandizin	257
Brezil Diyarı'ndan Newe Zeytung'un nüshası	259
Majesteleri'nin, Macellan ve Faleiro'yla Baharat Adaları'nın keşfine binaen yaptığı mukavele	261
Macellan'ın filosu için yapılan masrafların listesi	267
Yayıncının sonsözü	281
Kaynakça	293

Giriş

Kitapların yazılmasına neden olan çeşitli duygular vardır. Kitaplar hayranlık ya da minnettarlık duygusuyla yazılabildiği gibi mutsuzluk, öfke ve üzüntü de yaratıcı gücü harekete geçirebilir. Bazen de yazmaya iten meraktır, insanları ve olayları yazarak açıklama isteğidir ya da kendini beğenmişlik, para hırsları, sık sık da kendini yansıtmaktan alınan haz gibi motiflerdir; bu nedenle bir yazar, nesnesini hangi duygularla, hangi kişisel ihtiyaçlarla seçtiği konusunda hesap vermelidir aslında. Elinizdeki kitabı neden yazdığımı çok iyi biliyorum ben. Kitabı yazmamın nedeni, biraz alışılmadık olmakla birlikte, hayli etkili bir duyguydu: utanç.

Şöyle oldu: İlk kez geçen sene, ne zamandan beri istediğim Güney Amerika seyahatine çıkma fırsatını yakaladım. Brezilya'da dünyanın en güzel manzaralarından bazılarıyla karşılaşacağımı, Arjantin'de de fikir dostlarımla eşsiz bir buluşma yaşayacağımı biliyordum. Sırf bu duygular bile yolculuğu güzelleştirmişti; ayrıca seyahatte akla gelebilecek tüm hoşluklar vardı: sakin bir deniz, hızlı ilerleyen geniş gemide rahatlayıp gevşeme, tüm bağlardan ve gündelik dertlerden arınma. Bu deniz yolculuğundaki cennetteymiş gibi geçen günlerin tadını doyusuya çıkarıyordum. Ama seyahatin yedinci ya da sekizinci gününde nahoş bir sabırsızlık içinde olduğumu fark ediverdim. Hep aynı mavi gökyüzü hep bu mavi, sakin deniz! O ani hezeyan içinde yolculuğum çok yavaş geçiyormuş gibi geldi bana. İçten içe bir an önce hedefe varmayı diliyor, saatin her gün bıkmadan, yorulmadan ilerlemesine seviniyordum; ani-

den, hiçliğin o gevşek tadını çıkarmaktan bezmişim. Hep aynı insanlar hep aynı yüzler beni yoruyor, gemideki faaliyetlerin monotonluğu, özellikle de düzenli ritmi sınırlarımı yıpratıyor. Aman devam, devam, aman daha hızlı, daha hızlı! Bu güzel, bu rahat, bu konforlu ve bu süratli gemi, bana yeterince hızlı gelmemeye başlamıştı artık.

Sabırsızlığımın bizzat bilincine varacağım böyle bir an gerekiyordu belki de; utanmışım. Düşünülebilecek en güvenli gemide seyahat ediyorsun, dedim kendi kendime öfkeyle, düşünülebilecek en güzel yolculuğu yapıyorsun, hayatın tüm lüksleri elinin altında. Geceleri kamaranı fazla serin bulduğunda, elini uzatıp bir vanayı çevirdiğin anda odan ısınıyor. Ekvator'un öğle ışınlarını fazla sıcak mı buluyorsun, serinletici vantilatörlerin bulunduğu salona adım atman yeterli ve on adım daha attığında bir yüzme havuzu seni bekliyor. Tüm otellerin en mükemmeli olan bu gemide istediğin yemeği, istediğin içeceği seçebilirsin, her şey sanki sihir yapılmış gibi önünde, sanki melekler tarafından getirilmiş gibi, üstelik de haddi hesabı yok. Dilersen yalnız kalabilirsin, kitap okuyabilirsin ya da güvertede oyun oynayabilirsin, müzik dinleyebilir, istediğin kadar sohbet edebilirsin. Tüm rahatlığa, tüm güvenliğe sahipsin. Nereye gittiğini biliyorsun, oraya ne zaman varacağını saati saatine biliyorsun ve büyük bir sevinçle karşılanacağını da biliyorsun. Ayrıca geminin dünyanın hangi noktasında seyrettiği, Londra, Paris, Buenos Aires ve New York'ta her saat biliniyor. Ve küçük bir merdiveni çıkıp hızlı hızlı yirmi adım attığında, telsiz telgraf cihazından itaatkâr bir kıvılcım çıkıyor ve senin selamını dünyanın her yerine götürüyor; bir saat sonra da dünyanın her yerinden sana mesaj geliyor. Hatırla ey sabırsız, hatırla ey nankör, bütün bunların eskiden nasıl olduğunu! Bir an dur ve bu yolculuğu eski seyahatlerle, bu dev denizleri, dünyayı bizim için keşfeden cesur insanların seyahatleriyle karşılaştır ve o insanların karşısında kendinden utan! O dönemlerde, küçük balıkçı tekneleriyle, rotayı bilmeden, sonsuzlukta tamamen kaybolarak, sürekli tehlikelerle karşı karşıya, hava şartlarının her tür insafsızlığına, yoksunluğun her tür işkencesine maruz kalarak bilinmeyene doğru nasıl yol alındığını hayal etmeye çalış. Işıksız gecelerde, fıçılardaki kokmuş, ılık sudan ve biriktirilmiş yağmur sularından başka içecek, bayat peksi-

met ve bozulmuş domuz yağından başka yiyecek olmaksızın bu kısıtlı besinlerden bile günlerce, günlerce mahrum kalarak. Yatacak yatak, dinlenecek bir oda yok, cehennem gibi sıcak, acımasız soğuk, üstüne üstlük de bu su çölünde yalnız, yapayalnız olmanın bilinci. Yurtlarında aylarca, yıllarca kimse bilmiyordu nerede olduklarını; kendileri de bilmiyorlardı nereye gittiklerini. Eşlikçileri sıkıntılıydı, ölüm binlerce biçime girmiş, havada ve karada sarmıştı etraflarını, insandan ya da doğadan gelecek tehlikelerin tehdidi altındaydılar ve korkunç bir yalnızlık aylarca, yıllarca, ebediyen kuşatmıştı yoksul, acınası gemilerinde onları. Biliyorlardı ki, hiç kimse onlara yardım edemezdi, biliyorlardı ki, bu ıssız sularda aylarca hiçbir yelkenliyle karşılaşmayacaklardı, tehlikelerden ve sıkıntılarından kimse kurtaramazdı onları, kimse anlatamayacaktı ölümlerini, yok olup gitmelerini. Ve benim bu denizler kâşiflerinin ilk yolculuklarını hayalimde canlandırmam, sabırsızlığımdan ötürü derin bir utanç duymama yetti.

Bu utanç duygusu, bir kez canlandıktan sonra, yolculuk boyunca yakamı bırakmadı; bu adsız kahramanları düşünmediğim tek bir an yoktu artık. Doğaya karşı savaşı ilk başlatanlar hakkında daha çok şey öğrenmek, beni çocukluk yıllarımda bile heyecanlandıran keşfedilmemiş okyanuslardaki ilk seferler üzerine yazılanları okumak istiyordum. Gemi kütüphanesine gidip rastgele bir-iki kitap seçtim. Ve okuduğum tüm kişiler ve seyahatler içinde özellikle de bir insana, dünya keşif tarihinde bana göre en mükemmeli gerçekleştiren Ferdinand Macellan'a, dünyanın çevresini dolaşmak amacıyla Sevilla'dan minik beş yelkenliyle denize açılan bu adama büyük hayranlık duydum. Onun yolculuğu, insanlık tarihinin en harikulade *Odysssea*'sıydı belki de; yola iki yüz altmış beş kararlı adamla çıkılmış, içlerinden yalnızca on sekizi, çürük gemilerle ama en büyük zaferin bayrağını göndere çekerek eve ulaşmayı başarmıştı. Kitaplarda onun hakkında çok fazla bilgi yoktu, en azından bana yetmemişti; eve döndüğümde okuma ve araştırmalarıma devam etmiş, onun bu kahramanca hizmetine dair bilgilerin ne kadar az ve güvenilmez olduğuna şaşırılmışım. Daha önce de pek çok kez olduğu gibi bir kez daha anladım ki, benim için açıklanamaz bir şeyi açıklamanın en iyi ve verimli yolu, bunu başkalarına da anlatarak anlamaktı. Bu kitap böyle

oluştı ve dürüstlikle söyleyebilirim ki, benim için de bir sürpriz oldu. Zira bu farklı Odysseia'yı ulaşılabilir tüm belgeler ışığında gerçeğe olabildiğince yakın anlatırken garip bir duygudan, uydurulmuş bir şeyi, büyük bir düşü, insanlığın en kutsal masallarından birini anlattığım duygusundan bir türlü kurtulamıyordum. Fakat gerçekdışı olduğu izlenimi uyandıran bir gerçekten daha iyi bir şey olamaz! İnsanlığın büyük kahramanlıklarında hep inanılmaz şeyler vardır; çünkü ortalama dünyevi ölçülerin çok üzerindedirler; ama insanlık kendine olan inancını onların inanılmaz başarıları sayesinde geri kazanır.

Dünyanın çevresini ilk defa dolaşan insanın adı tarihe en az dört-beş farklı biçimde geçmiştir. Portekizce belgelerde bu büyük denizcinin adı karşımıza bazen Fernão de Magalhães, bazen de Fernão de Magalhães olarak çıkar. İspanyolların hizmetine girdikten sonra kendisi de belgeleri bazen Magallanes, bazen de Magallanes diye imzalamış, kartograflar bu İspanyolca versiyonu, Magellanus olarak Latinceleştirmişti. Bu kitap için tek bir isimde karar kılmam gerekince, Magellanus ile Kolomb isimleri arasında bir benzeşlik kurarak, uluslararası alanda kabul görmüş olan Latince'den gelen ismi seçtim: Magellan.¹ Nitekim Kolomb'a da Cristoforo Colombo ya da Cristóbal Colón demeyiz. Aynı şekilde, onun bu sefere çıkmasını sağlayan Habsburg imparatoru, seyahatin başladığı yıl İspanya Kralı I. Carlos'tu yalnızca ve henüz Alman imparatoru olarak taç giymemişti; yine de burada, tüm dünyanın onu tanıdığı isimle, V. Karl olarak anılmıştır.

1. Portekizli denizci ve kâşif Fernão de Magalhães; Alman, İngiliz ve Fransız kaynaklarında Magellan olarak anıldığından, Stefan Zweig isminin Magellan şeklini kullanmıştır. Bu çeviride de aynı gerekçelerle Türkçede kullanılan şekil olan Macellan tercih edilmiştir.

Navigare necesse est

Başlangıçta baharat vardı. Romalılar sefer ve savaşlarında Doğu'nun acılı ya da uyuşturucu, yakıcı ya da esrikleştirci maddelerinin tadını aldıktan sonra, Batı dünyası mutfağında ve ambarında *especeria*'dan, yani Hint baharatından bir daha vazgeçemez, vazgeçmek de istemez. Zira Kuzey mutfağı, Ortaçağ'ın ortalarına dek hayal bile edilemeyecek kadar tatsız tuzsuzdur. Bugün yaygın olarak tüketilen patates, mısır ve domates gibi tarla ürünlerinin Avrupa'yı yurt edinmeleri uzun zaman alacaktır; yiyeceklere ekşilik katmak için limon, tatlandırma için şeker kullanılmıyordur henüz, kahve ve çayın ince aroması daha keşfedilmemiştir; prenslerin ve seçkinlerin sofralarında bile yemeklerin ruhsuz yavanlığını bastıran tek şey, amaçsızca tıkmaktır. Fakat ne harikuladedir ki, tek bir Hint baharatı tanesi, bir-iki fiske karabiber, biraz muskat rendesi, bir tutam zencefil ya da tarçın katıldığında en kötü yemekler bile değişir, yabancı ve lezzetli bir uyarıyla mest olur damak. Ekşi ve tatlı, acı ve yavan arasında gidip gelen keskin majör ve minörler arasında aniden lezzetli tınlar ve ara tonlar çınlamaya başlamıştır; Ortaçağ'ın hâlâ barbar olan tat alma duyuları, çok kısa süre içinde bu yeni çeşnilere doyamaz hale gelir. Bir yemek ancak aşırı miktarda karabiberle çeşnilendiril-

diğinde doğru düzgün yapılmış sayılır; biraya bile zencefil katılır, şarap ise toz baharatla öyle bir çeşnilendirilir ki, her yudumu boğazı biber gibi yakar. Fakat Batı dünyasının dev miktarlarda *especeria*'ya ihtiyaç duyduğu tek yer mutfak değildir; kadınların beğenilme tutkusu Arabistan'ın güzel kokularına, hep daha yenilerine, şehvetli misk, tahrik edici amber, tatlı rayihalı gülyayağına olan talebi devamlı artırır; dokumacılar ve kumaş boyacıları Çin ipeklerini, Hint ipeklerini onlar için işlemektedir; kuyumcular Seylan'ın beyaz incilerini, Narsingar'ın¹ mavimsi pırlantalarını açık artırmalarda onlar için satın alır. Katolik Kilisesi, Doğu'nun ürünlerine daha da çok ihtiyaç duyar; çünkü Avrupa'nın binlerce, on binlerce kilisesindeki buhurdanlıklarda yakılan binlerce, on binlerce kokulu günlüğün hiçbiri Avrupa topraklarında yetişmez; binlerce, on binlerce tane, denizden ve karadan Arabistan'ın zorlu yollarından ta buralara getirilir. Eczacılar da daimi müşterileridir övgüler yağdırılan Hint maddelerinin, afyon, kâfuru ve değerli kitrenin ve onlar çok iyi bilirler ki, porselen ecza havanının üzerinde mavi harflerle *arabicum* ya da *indicum* sözcükleri yazmıyorsa, hastalar hiçbir balsamı, hiçbir ilacı yeterince şifalı bulmaz artık. Doğu'dan gelen her şey ayrıksı, nadide ve egzotik ve belki de pahalı olması nedeniyle Avrupa'nın gözünde kendiliğinden hipnotize eden bir cazibe kazanmıştır. Arapça, Farsça, Hintçe, Ortaçağ'da (tıpkı on sekizinci yüzyılda Fransızca kökenli her şeyde olduğu gibi) bol, rafine, soylu, leziz ve değerli sıfatlarıyla eşanlı hale gelir. *Especeria* kadar talep edilen bir başka ticari mal daha yoktur; Doğu'nun çiçeklerinin kokusu, Avrupa'nın ruhunu büyüleyip esrikleştirmiştir sanki.

1. Bangladeş'te bir bölge.

Fakat çok moda oldukları için hiç ucuzlamaz Hint malları, daha da pahalıdır: Fiyatların hiç durmadan yükselen eğrisini bugün hesaplamak bile mümkün değildir, çünkü tarihî fiyat tabloları soyut kalmaya mahkûmdur; baharatın değerinin ne kadar aşırı boyutlara ulaştığını anlamak için bugün lokantalardaki her masada bulunan ve kum gibi dikkatsizce dökülüp saçılan karabiberin, ikinci bin yılın başında tane tane sayıldığını ve ağırlığının gümüşünkine neredeyse eşdeğer olduğunu anımsamak gerekir. Karabiber o kadar mutlak bir değere sahipti ki, bazı devletler ve kentler hesaplarını, sanki değerli bir madenmiş gibi, karabibere göre yapıyorlardı: Karabiberle arsa ve arazi sahibi olunuyor, drahomalar ödeniyor, yurttaşlık hakkı satın alınabiliyordu; bazı hükümdarlar ve kentler, gümrük bedellerini karabiber ağırlığına göre belirliyordu ve Ortaçağ'da bir insanın çok zengin olduğunu belirtmek için "karabiber çuvalı" ifadesi kullanılıyordu. Zencefil ve tarçın, kınakına ve kâfurunda sarraf ve eczacı tartılarında tartılıyordu ve hafif bir esinti bu değerli tozların bir taneciğini bile havaya kaldırmaz, diye tartma işlemi esnasında kapı ve pencereler sımsıkı kapatılıyordu. Karabibere bunca değer yüklenmesi bugün bize saçma gelse de karabiberin Avrupa'ya nakliyesi esnasında karşılaşılan zorluklar, alınan riskler hesaba katıldığında bu gayet doğaldır. O dönemde Batı ile Doğu diyarları arasındaki mesafe, aklın alamayacağı kadar uzaktır ve gemiler, kervanlar ve arabaların yolda aşmak zorunda olduğu ne çok engel vardır! Her bir tohum, her bir filiz, Malay takımadalarındaki yeşil ağaççıktan Avrupalı tacirin satış tezgâhına ulaşıncaya kadar ne yollardan geçmek zorundadır! Aslında bu baharat çeşitleri çok da nadide değildir. Bizde devedikenleri nasıl her yerde bol miktarda bulunuyorsa, yerkürenin alt yarısında da Tidore Adası'nın tarçın çubukları, Ambon Ada-

sı'nın karanfilleri, Banda'nın muskatları, Malabar Kıyısı'nın karabiber ağaçları aynı bollukta yetişir ve Malay Adaları'nda bir ton baharat, Batı dünyasındaki bir fiske baharattan daha fazla bir anlam taşımaz. Ama "ticaret" sözcüğü "el" sözcüğünden gelir¹ ve ticari mal, çölleri ve denizleri aşarak son alıcıya, yani tüketiciye ulaşıncaya kadar kaç kez el değiştirmek zorunda kalır! En az kâr eden daima birinci eldir; taze çiçekçikleri toplayıp hasır sepetlere dolduran ve sepeti yanık tenli sırtına vurup pazara götüren Malaylı köle kendi terinden başka bir şey kazanmaz. Ama efendisi kâr eder elbette; Müslüman tacir ondan satın aldığı malı küçük bir yelkenli kayığa yükleyip yakıcı güneş altında sekiz-on gün kürek salladıktan sonra Baharat Adaları'ndan Malakka'ya (bugünkü Singapur yakınlarında) gelir. Ağını kurup bekleyen ilk kan emici örümcek buradadır; limanın efendisi, kudretli bir sultan, aktarma yapabilmesi için tacirden vergi ödemesini talep eder. Tacir, ancak parayı ödedikten sonra mis kokulu malını daha büyük bir yelkenliye yükleyebilir ve hantal dümenli, kare yelkenli küçük araç Hindistan'ın bir limanından diğerine yavaş yavaş yol alır. Aylar geçer, tekdüzedir yolculuk, yelkenleri dolduracak rüzgâr çıkmadığında, yakıcı güneş altında günlerce beklenir, sonra ani bir kaçış başlar tayfun ve korsanlardan, iki-üç tropik denizin aşıldığı bu nakliyat, anlatılamayacak kadar zahmetli ve tehlikelidir; her beş gemiden biri yolda korsanların kurbanı olur ve tacir, Cambagda'nın açıklarından geçip de Hürmüz ya da Aden'e sağ salim vardığında Tanrı'ya şükreder, *Arabia felix* ya da Mısır kapılarının önündedir artık. Ama nakliyatın bundan sonraki kısmı daha zahmetsiz, daha tehlikesiz değildir. Binlerce deve,

1. Almandaca ticaret *Handel*, el ise *Hand* demektir.

aktarma limanlarında uzun bir kervan halinde sabırla bekler, efendilerinin işareti üzerine itaatle diz çöker, karabiber ve muskat dolu çuvalar birer birer sırtlarına yüklenir ve bu dört bacaklı gemiler, kum denizinde yavaş yavaş yol alırlar. Arap kervanlarının Hint mallarını –*Binbir Gece*’den isimler geliyor akla– Basra, Bağdat ve Şam üzerinden Beyrut ve Trabzon’a ya da Cidde üzerinden Kahire’ye götürmeleri aylar alır; çölden geçen bu uzun kervan yolları çok eskidir, Firavunlar ve Baktrianeliler¹ dönemindeki tacirlerce bile bilinir. Fakat ne acıdır ki, çölün korsanları Bedeviler de çok iyi bilir bu yolları; aylarca süren binbir zahmetle elde edilen ürün, uğursuz bir saldırıda bir hamlede yok edilebilmektedir. Kum fırtınalarını ve Bedevileri atlatmayı başaran mallar, başka haydutların eline düşer: Hicaz emirleri, Mısır ve Suriye sultanları her deve yükünden, her çuvaldan hayli yüksek bir pay isterler; sırf Mısırlı haydutların bile baharat tüccarlarından aldıkları geçiş vergisinin yılda yüz bin dukayı bulduğu tahmin edilmektedir. Nihayet Nil’in İskenderiye yakınlarındaki ağzına varıldığında sonuncu, ama büyük bir asalak daha bekler kervanı: Venedik filosu. Bu küçük cumhuriyet, rakip kent Bizans’ın kallesçe yerle bir edilmesinden sonra baharat ticareti tekeline ele geçirmiştir; burada mallar doğrudan arabalara yüklenmez, ondan önce, Almanlar, Flamanlar, İngilizlerin katıldığı açıkartırma için Rialto’ya götürülmek zorundadır. Daha sonra geniş tekerlekli arabalara yüklenen mallar, Alplerin karlı buzlu geçitlerinde tıngır mıngır ilerler, tropik güneşin iki yıl önce doğurup olgunlaştırdığı çiçekçikler önce Avrupalı çerçiyle, sonra da tüketiciyle buluşacaktır artık.

Martin Behaim 1492 tarihli ünlü Nürnberg Küre-

1. Hindukuş Dağları ile Ceyhun Irmağı arasında uzanan ve bugünkü Afganistan, Özbekistan ve Tacikistan’ın bir bölümünü içine alan ülke.

Edebiyat tarihinin büyük isimlerinden Stefan Zweig, gözlemleri ve acı dolu geleceği öngören duyarlılığıyla XX. yüzyıl Avrupası'na damgasını vurmuş bir aydındı.

Çevresini dolaşmak suretiyle dünyanın yuvarlak olduğunu kesin olarak kanıtlayan Portekizli denizcinin biyografisi, Yeniçağ'ın bu en önemli kâşifini, kararlı, cesur, mağrur bir kişilik olarak tanımlıyor. Tarihte iz bırakmış kişilerin yaşamöykülerini kendine özgü bir üslupla kaleme alan Zweig, *Macellan*'da, dünyanın pek çok coğrafi bölgesine bugün bildiğimiz adlarını veren Portekizli kâşifin, her biri apayrı bir macera olan yolculuklarını kişiliğiyle bütünleştirerek anlatıyor.

Kolomb'un başarısı Avrupa'da müthiş bir şaşkınlık yaratır. Bir süre sonra da yaşlı dünyamızın daha önce hiç tanık olmadığı bir macera ve keşif heyecanı patlak verir: Tek bir cesur insanın başarısından, tüm bir kuşağa yetecek şevk ve cesaret doğar; bu daima böyledir. Avrupa'da sınıftan ve konumundan hoşnut olmayan, haksızlığa uğradığını düşünen ve beklemek için fazla sabırsız olan herkes, küçük oğullar, işsiz subaylar, büyük efendilerin piçleri, kanun tarafından aranan karanlık tipler, hepsi de Yenidünya'ya gitmek ister.

ISBN 978-975-07-1134-3

9 789750 711343